Grigore BOTEZATU
Institutul de Filologie al MECC
(Chişinău)

SUBIECTUL DE BASM „MAŞTERA (MEŞTEHA) ŞI FIICA VITREGĂ”. AaTh 480 (FATA BABEI ŞI FATA MOŞNEGULUI)

The fairy-tale subject „The stepmother and her step-daughter”. AaTh 480 (*Fata babei şi fata moşneagului*)

Abstract: This article presents the area of popularity of a well-known subject of fairy-tales, „The stepmother and her step-daughter” (Fata babei şi fata moşneagului), one of the most widespread in the world folklore. The portrait of the step-daughter is one central from a complex of bibliographed topics fixed by the folkloric researchers in numerous tales. For example, in the East Romanic folklore, the folklorist Ovidiu Bîrlea bibliographed twenty-two variants, three of which preceded the one published by Ion Creangă. Starting from the contents of the subject, the author makes a comparative analysis of the various variants, noting the differences and the similarities. Moreover the author makes a brief overview of the ways of the subject's treating in various folkloristic works.

Keywords: elements of the subject, contamination of motives, the characters origin, overlap of the religious element, ethnographic basis of the subject, mythologization of nature, moralizing tone, fantastic powers, mythical demonism, guardian spirit, etiological final, democratic character, archaic substrate

Rezumat: Articolul prezintă aria de răspândire a unui subiect foarte cunoscut de basm, „Maştera (maşteha) şi fiica vitregă” (Fata babei şi fata moşneagului), care este unul dintre cele mai răspândite în folclorul popoarelor lumii. Chipul fiicei vitrege ocupă locul central într-un complex de subiecte bibliografiate şi fixate de cercetătorii folclorişti în numeroşi indici de poveşti. Spre exemplu, în folclorul est-romanic, folcloristul Ovidiu Bîrlea bibliografiază douăzeci şi două de variante, dintre care trei anterioare celei publicate de Ion Creangă. Pornind de la conţinuturile subiectului, autorul face o analiză comparativă a diverselor variante, remarcând diferenţele şi similitudinile. De asemenea, autorul trece succint în revistă modalităţile de tratare a subiectului în diverse lucrări de folcloristică.

Cuvinte-cheie: Elemente ale subiectului, contaminare de motive, provenienţa personajelor, suprapunerea elementului religios, baza etnografică a subiectului, mitologizarea naturii, ton moralizator, puteri fantastice, demonism mitic, spirit păzitor, final etiologic, personaj democratic, substrat arhaiac.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Basmul „Maştera (maşteha) şi fiica vitregă” – Aa Th 480 este poate că unul dintre cele mai răspândite în folclorul popoarelor lumii. Chipul fiicei vitrege ocupă locul central într-un complex de subiecte bibliografiate şi fixate în numeroşi indici de poveşti.

În folclorul est-romanic folcloristul Ovidiu Bîrlea bibliografiază douăzeci şi două de variante, dintre care trei anterioare celei publicate de Ion Creangă. Dintre textele publicate de epos est-romanic în proză, menţionăm: „Sfânta Vinere” de I. K. Fundescu (1), „Draga mamei şi fata tatei” de I.G. Sbiera (2), „Fata moşneagului şi fata babei” de P. Ispirescu (3), „Povestea Sfintei Duminici”, „Fata harnică şi cea leneşă” de E. Niculiţă Voronca (4), „Soarele şi luna, Cununa” de E. Niculiţă Voronca (5), „Moşneagul şi baba” de V. Moisiu (6) ş.a.

Sunt şi multe variante nepublicate, păstrate în arhive (7).

Subiectul basmului este în temei acelaşi, dar în unele cazuri conţine elemente noi. Fiica vitregă (fata cea harnică a moşneagului) întâlneşte în drumul său animale, păsări, pomi, izvoare, cuptoare, pe care le îngrijeşte. La întoarcere fata capătă poame coapte, apă rece cu două pahare de aur, o ladă plină cu bogăţii. Fata leagă aripa unui corb rănit, care la greutate o povăţuieşte, intră „la slujbă” la Sfânta Vineri ori la Sfânta Duminică, iar pentru muncă vei fi răsplătită. Fiica cea vitregă îşi alege singură o ladă dintre cele mai mici şi mai urâte, care se dovedeşte a fi plină de bogăţii: haine de aur, galbeni, vite multe.

În alte variante, pe lângă simbrie, fata obţine darul de a-i cădea la fiecare vorbă un galben din gură. (8)

În opoziţie cu fata cea harnică este fata cea leneşă, „ţâfnoasă”, care nu ajută pe nimeni, „opăreşte puii”, stăpânii. Chinuită de foame şi de sete, ea nu este ajutată de nimeni. Izvorul o refuză, căţeaua o muşcă, mărul îşi ridică crengile, iar din lada cea mare şi frumoasă se ridică balauri înfiorători şi o mănâncă pe ea şi pe mamă-sa.

Unele variante au subiecte mai dezvoltate, conţin epizoade noi. Astfel, povestea „Soarele şi luna, cununa”, culeasă de E. Niculiţă-Voronca prezintă fata harnică persecutată de mama vitregă. După ce curăţă în drum un măr, o fântână, intră slujnică la o „cucoană”, care o pune să îngrijească de cloşca cu doi pui de aur şi de furca de aur, ce torcea singură. E răsplătită cu o mulţime de vite, turmele se întindeau de la casa stăpânei până la cea a fetei. Împăratul îi dă poruncă să îndeplinească porunci grele. Ea printr-o şuierătură îi aduce împăratului opt sute de iepuri, vulpi şi lupi, face nuntă cu feciorul împăratului, căci numai el i-a putut scoate inelul de pe deget. Apoi soţul pleacă la război, iar după despărţire îndelungată se reîntâlnesc. În această publicaţie fata babei lipseşte.

În alte variante subiectul îşi găseşte dezvoltare prin contaminare cu motivul Aa Th 510 („Fata vitregă trei seri se îmbracă succesiv în haine de aramă, argint şi aur, pe care le scoate din trei mere fermecate, primite de la Sfânta Vineri. Este descoperită după condurul pierdut şi devine împărătească.

Există variante în care fata harnică este trimisă de maşteră la moara strigoiului. Pe drum ea hrăneşte un câine, o pisică, un cucoş, care o ajută la nevoi. Animalele sperie strigoiul cu urletele lor şi fata vine acasă cu lăzile pline cu bani. Fata babei se duce şi ea, dar nu este ajutată de câine, pisică şi cucoş, fiindcă nu i-a hrănit şi strigoiul o sfâşie.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Elementele de bază ale subiectului „Maştera şi fiica vitregă” (AaTh 480) se găsesc în folclorul tuturor popoarelor din Europa, Asia, Africa, America. Eroinele de cele mai multe ori sunt fiica vitregă şi fiica babei. Stăpânele la care intră să slujească fetele sunt uneori femei bătrâne ori vrăjitoare. Cercetătorii subiectului consideră pe bună dreptate că aceasta este forma veche a tipului.

În majoritatea variantelor stăpâna trăieşte într-o casă din pădure. Fata curăţă în drumul său diferiţi pomi. Animalul cel mai frecvent în variantele străine e vaca, mai rar oaia, în timp ce câinele apare doar în unele variante daneze, engleze, finlandeze, ruse, poloneze, slovace şi indiene.

Într-o poveste indiană conflictul are loc între două soţii – una tânără şi una bătrână. Cea tânără o avea pe cea bătrână ca roabă şi o izgoneşte din casă. Femeia cea bătrână s-a pornit în lume. Ea a săpat pământul sub un măr, a cesălat părul unui taur şi îi are drept ocrotitori. La porunca dervişului ea se cufundă în apă şi devine frumoasă. Dervişul i-a propus câteva coşuri ca să-şi aleagă unul. Ea a ales cel mai rău coş, care s-a dovedit a fi plin cu aur (9). După structura ei, această poveste seamănă mult cu cele despre fata vitregă.

Un motiv aparte îl formează călătoria fetei de-a lungul unui râu după un ghem sau colac rostogolit. Variantele acestui subtip se caracterizează prin absenţa fiinţelor şi lucrurilor, întâlnite în drum. Fata este răsplătită prin însuşiri miraculoase (10).

Foarte răspândit este motivul cu fiinţele şi obiectele ajutătoare întâlnite în cale. Baza etnografică a acestui motiv este ilustrată convingător de E. M. Meletinschi. El stabileşte vechimea basmului, aduce materiale etnografice, mituri despre stăpânii-totemi, spirite ale strămoşilor ş.a.

În indicele de subiecte ale lui N. P. Andreev la cota 480 sunt grupate subtipurile 480 A, B, C, E ale poveştii „Mama şi fiica vitregă”, care cuprind un număr însemnat de variante ale basmului dat, inclusiv cele culese de A.N. Afanasiev. Prof. V.I. Propp menţionează numerele: 95, 96, 97, 99, 102, 103, 104, 113, 557 şi 558. Textele citate sunt foarte apropiate între ele, având multe epizoade identice.

Apropiate de subiectul moldovenesc sunt poveştile ucrainene: „Fiica moşului şi fiica babei” (11), „Despre fiica moşului şi Baba Hârca” (12), „Fiica moşului şi fiica babei” (13).

În indicele comparativ al subiectelor de poveşti est-slave (14) sunt bibliografiate variante de poveşti ruseşti, beloruse şi ucrainene şi divizate în următoarele subtipuri: 480 = Aa 480*V* C Maştera şi fiica vitregă: fiica vitregă este dusă în pădure unde Gerul (Baba-Iaga, dracul, în textele ucraineşti – capul de cal) pun fata la încercare şi îi dau daruri (Aa 480*V); Fiica vitregă se joacă de-a ascunselea cu ursul, este ajutată de şoarece (Aa 480*C); fiica dreaptă de asemeni vrea să capete daruri, dar nu rezistă încercărilor şi moare.

Mai aproape de variantele moldoveneşti este subtipul A din indicele de poveşti ale popoarelor slave de răsărit. Poveştile grupate aici au următorul cuprins: fata vitregă scapă ghemul în râu şi merge să-l găsească, să-l scoată. În drum întâlneşte o vacă şi o mulge, scutură un pom, intră slugă la o vrăjitoare şi primeşte răsplată o ladă

BDD-A28167 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

cu aur. Fata babei doreşte şi ea să capete daruri alese, ea nu îndeplineşte rugămintea animalelor şi obiectelor şi primeşte simbrie o ladă cu foc. De la acest dar îşi află moartea. Dintre variantele reprezentative de poveşti ruseşti fac parte cele culese de I. A. Hudeacov (15), A. A. Erlenvein (16), O. Ă. Ozorovscaia (17), I. V. Carnauhova (18), N. E. Onciuhov (19), A. I. Nichiforov (20), N. C. Mitropoliscaia (21), A. I. Cretov (22) ş.a.

Cu trăsături naţionale particulare întâlnim acelaşi subiect şi în variantele de poveşti beloruse, publicate de E. P. Romanov (23), P. V. Şein (24) ş.a.

Reprezentanţii şcolii mitologice explicau chipul mamei vitrege şi al fetei oropsite fără să ţină cont de mediul social. Astfel, pentru mitologii A. Gubernatis şi A. Ploix (25), fata vitregă simbolizează zorii, sau mai bine-zis, aprinsul zorilor, iar maştera reprezintă noaptea întunecoasă.

Mitologul rus A. Afanasiev susţinea că „maştera nu este altceva decât iarna, care a pus stăpânire pe tânăra fecioară – primăvara. Mama vitregă o ţine închisă pe fecioara soarelui". În sprijinul acestei afirmaţii aduce proverbul rusesc „Зимнее солнце, что мачехино сердце".

Pentru alţi epigoni ai şcolii mitologice, autorii teoriei lunare, maştera cea bătrână şi rea este întruchiparea lunii în scădere, care o urăşte pe logodnica cea tânără, adorată de soare.

Alţi autori explică aceste personaje folclorice pornind de la obiceiurile calendaristice.

Astfel, pentru savantul francez P. Saintuves, fata vitregă este simbolul Anului Nou, iar maştera – a Anului Vechi (26).

Migraţioniştii vedeau provenienţa acestor personaje în eposul indian.

Multe variante din folclorul popoarelor europene sunt analizate de Lazăr Şăineanu (27). El întruneşte subiectele în care figurează aceste personaje de bază într-un compartiment denumit „Ciclul mamei vitrege" şi îl împarte în patru tipuri. În prima grupă prezintă variantele: „Mama vitregă face din fata uncheaşului roaba casei, dar bunătatea ei îi rezervă un mare noroc, pe când fata cea rea şi leneşă a babei e lovită de nenorocire" (28).

Subiectele acestui ciclu sunt foarte stabile, de multe ori sunt aproape identice. Din confruntarea variantelor L. Şăineanu constată că la Fundescu în locul grădinii, ce cheamă fata cea harnică în ajutor, figurează un ogar, care drept recunoştinţă îi dă la întoarcere un iepure fript. La Stăncescu, Sfânta Vineri e înlocuită cu Sfânta Sâmbătă, iar la Ion Creangă (ca şi în varianta bucovineană) cu Sfânta Duminică, în locul ogarului pomenit se află o căţeluşă, care dă fetei la întoarcere o salbă de galbeni şi, deschizând lăzile, iese din una herghelii de cai şi cirezi de vite, iar din cealaltă balauri. Într-o legendă ornitologică despre originea rândunelei (29), basmul se prezintă sub o formă fragmentară: fata cea leneşă, negătind bine bucatele, e prefăcută de Sfânta Duminică într-o pasăre.

L. Şăineanu se opreşte şi asupra unor elemente ale subiectului, astfel stabilind legătura între variantele occidentale şi cele din orientul Europei. Zânele, răsplătind purtarea fetelor, după cum merită, le pun să aleagă una din mai multe lăzi sau cutii, al căror exterior e în contrazicere cu conţinutul, cea mai mică şi mai urâtă e plină de scumpeturi şi bunătăţi, iar cea mai mare şi mai frumoasă, plină de fiare sălbatice. Acest motiv tradiţional (al cutiilor) L. Şăineanu îl pune în legătură cu o faimoasă parabolă din cartea populară „Varlaam şi Ioasaf", care „nu e decât biografia legendară a lui Buda. Această parabolă, de rând cu altele din cartea dată, a intrat în „Învăţăturile lui Neagoe Vodă".

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Subiectul este prelucrat literar de Boccaccio, Straparola şi Shakespeare (Neguţătorul din Veneţia).

Cu o sută de ani în urmă L. Şăineanu a încercat să stabilească nu numai asemănările evidente între variantele poveştii, dar şi anumite stratificări. Astfel, el ajunge la concluzia că diferite variante cu acest motiv au încercat suprapunerea elementului religios prin introducerea sfintelor (sf. Vineri şi sf. Duminică) în locul fiinţei primitive, zână sau femeie bătrână, care apare uneori ca viperă (versiunea neapolitană) sau balaur (a doua versiune sârbă) şi ca babă vrăjitoare (versiune rusă), alteori ca o femeie uriaşă (versiunea spaniolă şi germană) şi ca vrăjitoare (versiunea săsească). Aceeaşi introducere o constată în versiunea lorenă, unde sfânta fecioară răsplăteşte meritul fiecăruia, precum şi în alte versiuni (30).

Tot aici evidenţiază motivul – ajutorul miraculos din partea unui animal sau a mamei răposate, citează o versiune din colecţia de poveşti a lui Afanasiev, în care Maria, copila persecutată, e ajutată de vacă.

În versiunea paralelă lorenă, „Părul de Aur", berbecele joacă un rol identic cu vaca năzdrăvană din povestea rusească, iar în varianta „Clopoţeii de aur", punându-i oasele pe un păr, ramurile se garnisesc cu clopoţei frumoşi de aur, care sună necontenit şi fata, aducând unul feciorului de împărat, acesta o ia de soţie.

În versiunea bretonă „Oiţa cea albă", fata persecutată, pusă de maştera-i să toarcă şapte fuse de fir şi să strângă şapte sarcini de lemne, capătă de la ea „un beţişor, cu care lovind urechea stângă a oii, i se împlinea orice dorinţă. Tot Maica Domnului o sfătuieşte să strângă cele patru picioare ale oiţei tăiate şi să le sădească în pământ şi în acel loc se ridică un palat frumos, unde trăi fericită toată viaţa" (31).

L. Şăineanu a descris în amănunt motivele, le-a confruntat, a încercat să distingă trăsăturile particulare şi comune, el însă nu le-a raportat la istoria concretă, n-a pus problema apariţiei lor, n-a încercat să analizeze subiectul prin prisma relaţiilor de familie, nici să determine baza etnografică a subiectului de basm.

În unele lucrări mai noi fiica vitregă este tratată ca o roabă, impusă să lucreze la stăpân, asuprită social. Acest aspect al inegalităţii sociale era reliefat, pe bună dreptate, dar fără să se urmărească evoluţia istorică a personajului folcloric, geneza şi multiplele variante.

La general se afirmă că în astfel de subiecte şi-au găsit dintotdeauna expresie suferinţele şi nădejdele poporului, lupta lui împotriva nedreptăţii sociale, pentru libertate şi dreptate, speranţa la uşurarea muncii grele a omului ş.a.m.d. (32)

Comparând poveştile lui Creangă cu variantele populare pe aceleaşi teme R. Portnoi constată „însemnata contribuţie creatoare a marelui povestitor şi în direcţia redării coloritului naţional" (33).

Confruntarea variantei populare cu povestea lui Ion Creangă se face pentru a demonstra „uimitoarea ţinută artistică" a textului crengian. Toată atenţia se concentrează asupra atitudinii faţă de muncă. Iată cum începe caracterizarea fetelor la lucru: „Fata moşneagului la deal, fata moşneagului la vale; ea după găteje prin pădure, ea cu tăbuieţul în spate la moară, ea, în sfârşit, în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-şi mai strângea picioarele: dintr-o parte venea şi în alta se ducea… pentru babă, fata moşneagului era piatră de moară în casă, iar faţa ei busuioc de pus la icoane".

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

În concluzie se constată „interdependenţa organică între caracterul accentuat realist, popular şi naţional al poveştii”. Nimic nu se vorbeşte de motivarea istorică a poveştii, de baza etnografică, de perioada de apariţie şi dezvoltare.

Prin prisma relaţiilor folclorice este analizat acest subiect în lucrarea lui C.F. Popovici (34). Pe baza unui vast material folcloric rusesc, ucrainean, belorus, confruntând cu migală multe şi diferite variante, autorul demonstrează unitatea subiectului în folclorul acestor popoare, coincidenţa diferitor elemente de subiect, similitudinile formulelor stereotipice. În afara atenţiei autorului au rămas problemele de conţinut ale poveştilor aduse, la fel nu este atinsă chestiunea privitoare la originea chipului mamei vitrege, confruntând subiectele de poveşti la diferite popoare, autorul nu încearcă să caute cauzele unităţii compoziţionale ale poveştilor despre fiica vitregă şi maşteră.

În diferite lucrări (manuale, articole) consacrate poveştilor lui Ion Creangă este analizată şi povestea „Fata babei şi fata moşneagului”. La analiza motivului se porneşte de la relaţiile psihologice ale familiei ţărăneşti în societatea burgheză fără să se ţină cont de evoluţia istorică, de anumite substraturi. Se prezintă pur şi simplu povestea ca o înlănţuire de tablouri obişnuite din viaţă.

Fata bună, oropsită de maşteră este o temă veche, tradiţională de basm.

Cei mai mulţi cercetători ai textului s-au oprit la tonul „moralizator al poveştii”, la ilustrarea prin contrast a faptelor bune şi a celor rele, reflectate în basm. Fata vitregă are calităţi alese: hărnicia, bunătatea ei ilustrează în modul cel mai direct înţelegerea de bine şi frumos a poporului. Fata moşneagului aruncată pe drumuri, curăţă pomii de omizi, îngrijeşte animalele, lipeşte cuptorul şi fântâna. Ea e „frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă”. În opoziţie cu acest personaj pozitiv este fata babei „slută, leneşă, ţâfnoasă şi rea la inimă”. Apoi sunt zugrăvite aceleaşi situaţii în care se află mai întâi fata moşneagului, apoi fata babei.

„Fata moşneagului plecase de acasă îndurerată, sărutând mâna tatălui său şi cu lacrimi în ochi”, fata babei „porneşte cu ciudă, trăsnind şi plesnind”. Cea dintâi e blândă şi supusă, cea din urmă se poartă ursuz, cu obrăznicie şi duşmănie. Prima, lipsită de lăcomie alege o ladă veche, pentru care mulţumeşte sfintei, a doua se lăcomeşte la cea mai frumoasă şi fuge pe furiş „de-i pârâiau călcâiele”.

În folcloristica rusă subiectul de basm „Maştera şi fiica vitregă” (Aa Tn 480) este cercetat monografic de A.M. Smirnov-Kutacevski în teza sa de doctor (35).

Dintre lucrările mai vechi pot fi menţionate cele semnate de E.N. Eleonskaia (36).

Relaţiile dintre fata oropsită şi mama vitregă sunt urmărite pe baza unui bogat material. Cât priveşte natura socială a motivului mamei vitrege el a rămas nedezvăluit în lucrarea dată şi în general foarte puţin în folcloristică. Asupra acestui subiect de poveste se opreşte şi profesorul P.M. Volkov (37). În lucrarea sa sunt analizate tipurile de subiecte şi tangenţial doar sunt atinse problemele privind relaţiile dintre mama vitregă şi fata nenorocită.

Dintr-un complex de factori privind condiţiile sociale şi istorice, inclusiv şi situaţia femeii în societate, porneşte E.M. Meletinski la cercetarea chipului fetei vitrege în poveştile fantastice (38).

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

În realitate însă, după cum a demonstrat E.M. Melitinski pe baza datelor etnografice şi a unor bogate materiale de poveşti ale popoarelor lumii, rădăcinile istorice ale subiectului de poveste fantastică despre fiica vitregă şi maştera sunt altele. El interpretează aceste personaje ca fenomene ale vieţii sociale şi de familie şi caută să lege apariţia lor de anumite etape ale dezvoltării istorice ale societăţii.

Subiectul poveştii era interpretat uneori simbolic, alteori de pe poziţiile psihologiei de familie sau reieşind din condiţiile vieţii ţărănimii.

Apariţia chipului fiicei vitrege este determinat istoriceşte de destrămarea gintei şi trecerea la societatea de clasă.

Orice abatere de la normele de viaţă ale familiei endogamice este tratată în poveste ca fapt negativ care îşi găseşte realizarea în dramatismul şi tragismul subiectului şi mai ales în chipul oropsit, nenorocit al fiicei vitrege.

În poveste maştera şi fiica vitregă aparţin neamurilor diferite. Lupta are loc între neamuri străine.

Mama vitregă este un chip de bază, ea întruchipează puterea, este figura centrală în casă.

Momentul apare episodic, el nu are legături de rudenie. În poveste el figurează cu fiica de la prima soţie. Maştera este prezentă şi ea cu fiica. Lupta dintre „fata moşneagului şi fata babei", între mama vitregă şi noră reprezintă lupta dintre patriarhat şi matriarhat.

Simpatia povestitorului este de partea fiicei vitrege, adică de partea patriarhatului, fiindcă ea întruchipează „schimbul matriarhatului prin patriarhat". În felul acesta explică în lucrarea sa Smirnov-Kutacevski ajutorul, pe care îl primeşte fiica vitregă din partea fiinţelor pădurii, iar fiica babei este respinsă, i se refuză orice sprijin (39).

Dragostea de muncă a fetei vitrege o explică prin activitatea personală a omului, prin importanţa şi valoarea lui socială. Tot aşa este explicată şi lipsa dragostei de muncă la fiica babei.

Această concepţie a lui Smirnov-Kutacevski referitoare la provenirea motivului mamei vitrege este susţinută de E.M. Meletinski. El constată, pe bună dreptate, că din punct de vedere istoric chipul mamei vitrege nu poate să apară în epoca matriarhatului. În această perioadă istorică în poveste capătă întruchipare chipul mamei eroine şi nicidecum al mamei vitrege. În multe subiecte de poveşti despre fiica vitregă şi maştera, mama moartă dă ajutor fiicei nenorocite. De multe ori ea o înzestrează cu obiecte fermecate şi-i ajută în luptă cu mama vitregă. El socoate foarte important contrastul dintre fiica dreaptă şi nedreaptă.

Provenirea personajelor de basm (fiica vitregă, maştera) coliziei E.M. Meletinski ale pune în legătură cu condiţiile istorice, care au determinat conflictul între maştera şi fiica vitregă şi când acest conflict putea să capete rezonanţă socială, el caută să lămurească condiţiile care au determinat apariţia acestor personaje în istorie şi în povestea populară.

Fiica vitregă şi maştera apar atunci când ginta cedează locul familiei, iar în cadrul familiei copiii aparţin numai părinţilor. Ei nu mai aparţin întregii ginte.

Cu desprinderea familiei mici din cadrul gintei apare mama vitregă şi fiica oropsită. Deci destrămarea gintei favorizează apariţia chipului fiicei vitrege, care este o jertfă în familie. Ea nu mai poate fi sprijinită de gintă şi se pomeneşte în situaţie de nenorocită.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Moartea mamei devine o tragedie pentru dânsa, alte mame nu vin s-o înlocuiască pe mama moartă, nici ginta nu-i ţine locul. Doar puterile fantastice ce sunt în legătură cu mama dreaptă o ajută pe fiica vitregă.

Maştera nu poate ţine locul mamei drepte, fiindcă ea este reprezentantul altui neam (endogamia exclude relaţii de familie cu alte ginţi). Contradicţiile, lupta dintre fiica vitregă şi maştera pornesc de la faptul că lipsesc între ele legături de rudenie.

Fiica vitregă oropsită este ajutată de puteri fantastice, ce sunt în legătură cu mama ei adevărată (animale-toteme, mamă, prefăcută în animal-totem, spiritul mamei moarte (duhuri), păzitoare, ocrotitoare ale neamului mamei ş.a.)

Datorită acestui ajutor, fata se răzbună şi face nuntă. În poveste nunta constituie actul final foarte important, el semnifică stabilirea legăturilor de rudenie cu alt neam care cere susţinere pe linia de rudenie a mamei. Ajutorul pe care îl primeşte fiica vitregă din partea puterilor fantastice este mult mai mare decât ajutorul real pe care îl dă maştera fiicelor sale (40).

În toate variantele fiica vitregă este ajutată de animale năzdrăvane şi de obiecte fermecate. Uneori aceasta este mama ei prefăcută ori animalele-totem.

Multe subiecte de poveşti din folclorul popoarelor est-romanice şi est-slave încep cu expoziţia, în care se relatează despre a doua căsătorie a tatălui eroinei.

Deseori în variantele poveştilor sunt reflectate relaţiile dintre maştera şi fiica vitregă, urmate de motivul îndeplinirii poruncilor grele. Povestea descrie în plan realist starea de rob a fetei vitrege în familie. Maştera îi porunceşte să îndeplinească cele mai grele porunci.

Povestea zugrăveşte o maşteră rea, cărpănoasă. Ea este rea nu numai cu fata vitregă, dar şi cu bărbatul. Tendinţa ei de a se ridica de asupra tuturor este prezentată în poveste ca un fenomen negativ, ceea ce corespunde stadiului patriarhal de dezvoltare a familiei. Povestea pune accentul pe caracterizarea trăsăturilor morale ale maşterei şi fiicei vitrege, pe redarea în plan realist a coliziilor de familie. Subiectele conţin şi elemente fantastice. În unele variante figurează zgripţuroaica – aceasta este sora maşterei. Pentru poveştile ruseşti, beloruse, ucrainene este specifică următoarea situaţie de subiect: fiica vitregă, trimisă cu porunci grele nimereşte în stăpânirea puterilor demonice (Baba-Iaga, cap de cal, gerul, diavolul) ca să fie mântuită de zile. Din punct de vedere genetic poveştile ce se referă la cota 480 întrunesc în sine motive, care determină atitudinea omului faţă de aceste fiinţe fantastice, de regulă subiectul descrie slujba fiicei vitrege la curţile acestor stăpâni cu puteri supranaturale. De la aceste fiinţe supranaturale, fantastice eroul obţine ajutor magic, obiecte fermecate. Capul de cal este un fetiş magic, arhaic de provenienţă totemică. În societatea primitivă juca un rol important cultul calului şi mai ales capul de cal care întruchipa puterea fantastică, supranaturală. Poveştile, legendele reflectă întâlnirea omului cu aceste puteri supranaturale şi căpătarea unor ajutoare.

În povestea rusă „Gerul" fiica vitregă este dusă în pădure de tatăl ei din porunca maşterei.

Ea îi caută în cinste Gerului şi el o înzestrează cu daruri bogate. Fiica vitregă se înapoiază acasă tocmai când aici i se făcea praznic (masă de pomenire), fiind socotită moartă. Maştera o trimite şi pe fiica sa să aducă bogăţie, dar fiindcă se comportă necuviincios cu gerul este înzestrată cu astfel de daruri de la care i se trage şi moartea.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Povestea aceasta este similară cu povestea Dochiei, care o trimite pe noră după căpşune, crezând că o va răpune de zile. Cele douăsprezece luni joacă acelaşi rol, pe care îl joacă Gerul în povestea rusă.

Succesul fiicei vitrege şi insuccesul fiicei babei este motivat de deosebirea chipului moral al fetelor. Faptul acesta imprimă naraţiunii caracter didactic.

Fiica vitregă este ajutată uneori de un bou roşu. Maştera se preface bolnavă şi cere să fie tăiat boul cel roşu ca să se vindece. În continuare boul roşu sau boul bălan luptă cu boul negru (41).

Povestea păstrează un substrat vechi. Animalul–totem din neamul fetei vitrege luptă cu animalul–totem din neamul maşterei. Motivul acesta este mai puţin caracteristic. El este frecvent în grupul de subiecte despre ajutorul năzdrăvan.

Variantele subiectului de basm despre fata vitregă sunt stabile în folclorul românesc şi în folclorul slavilor de răsărit. O trăsătură distinctivă a subiectului o constituie caracterizarea etică a personajului. Ajutorul puterilor fantastice este conceput ca o recompensă pentru binefacere. Idealizarea fetei vitrege este motivată de bunătate, calităţi etice, atitudine umană faţă de puterile fantastice. Ajutorul năzdrăvan conţine în sine urme ale unor puteri totemice sacre sau reflectarea unor legături cu credinţe arhaice în spirite ale strămoşilor. Chipul maşterei are uneori legătură cu demonismul mitic.

În cele mai multe variante maştera asupreşte fiica vitregă în plan social, întâietatea are realitatea concretă. Motivul tradiţional de basm devine în felul acesta o formă de idealizare a celui asuprit şi nedreptăţit, fiicei vitrege i se atribuie trăsături pozitive de caracter.

În condiţiile vieţii feudale motivul fiica vitregă prezintă istoria fetei din păturile de jos, care s-a ridicat în păturile de sus ale societăţii.

Mama vitregă, adusă din alt neam în locul mamei drepte este percepută ca o mamă rea. Orice acţiuni nedrepte, duşmănoase faţă de copii erau trecute pe sama mamei vitrege.

În societatea primitivă uneori copiii erau omorâţi, mai cu samă în timpul foametei. În societatea patriarhală copiii sunt preţuiţi mult, ei sunt mândria tatălui. În aceste condiţii copiii puteau fi omorâţi numai de maşteră, indiferent de faptul era ea cea de a doua femeie a tatălui cu care el se însurase, fiind văduv, sau era una dintre femei – rivala mamei.

În poveştile africane şi orientale soţiile tatălui apar în rolul de mame vitrege (42).

În poveşti mama vitregă deseori are trăsături de zgripţuroaică, vrăjitoare sau canibalice. Prin ce se explică aceasta? Maştera sau mama vitregă este o femeie luată din alt trib. Iar pentru omul primitiv reprezentanţii unui alt trib străin erau socotiţi duşmani, canibali ale căror putere militară, vrăjitorească era de temut. Frica de şamani şi de vrăjitori din alt trib era foarte mare. În unele limbi primitive sensul cuvintelor „străin" şi „canibal" sunt identice. Prin urmare maştera – femeie din alt trib, devine în poveste zgripţuroaică. În multe subiecte de basm ea (maştera, mama vitregă) ţine locul zgripţuroaicei.

Ea dă porunci pentru a-l mântui de zile pe erou sau singură se străduie să-l omoare, cum procedează canibalul, uriaşul, duhul rău. Trecerea de la zgripţuroaică la maşteră înseamnă antropomorfizarea personajului demonic în poveste.

În eposul eroic procesul antropomorfizării aduce la înlocuirea spiritului rău (duhului rău) prin neam străin – duşman naţional, în poveste – prin femeie luată în alt trib, din alt neam,

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

prin maşteră. În felul acesta are loc concretizarea socială a personajului de poveste, îngustarea sferei coliziilor „omul – puterile naturii” prin colizii de caracter intertribal şi de familie ceea ce este o mărturie de creştere a poveştii fantastice ca specie artistică.

Revenind concret la variantele populare de poveşti româneşti şi cele ale popoarelor slave putem constata similitudini. Coincidenţe în detalii, în formule. Pornind în lume, fata ajunge la o fântână. „Buna dimineaţa, fântână frumoasă”, „Mulţumesc dumitale, copilă frumoasă! Nu m-ai griji, nu m-ai curăţa?”

Fata ia şi curăţă, bea apă şi se duce. „Rămâi sănătoasă, fântână frumoasă!”, „Mergi sănătoasă, fată frumoasă!” Mai merge, găseşte un măr spinos, îi zice tot aşa, şi-l curăţă. Apoi a întâlnit o căţea cu salbe la gât şi după ce a curăţit-o i le-a dat” (43)

Aceeaşi succesiune a tablourilor este şi în povestea ucraineană. (44).

În povestea lui Ion Creangă căţeluşa i se adresează fetei cu următoarele cuvinte: „Fată frumoasă şi harnică, fie-ţi milă de mine şi mă grijeşte, că ţi-oi prinde şi eu bine vreodată” (45).

În povestea ucraineană căţeluşa vorbeşte către fată: „Fetiţă-porumbiţă, şterge-mă şi mă curăţă, că ţi-oi prinde şi eu vreodată un mare bine (46).

Aceleaşi dialoguri (care coincid cu mici variaţii), le are fata harnică la fiecare întâlnire cu pomul, cuptorul, căţeluşa.

În varianta publicată de I. Sbierea lipseşte dialogul, dar sensul este acelaşi „Mergând aşa după ghem, amu cât au mers, au dat de nişte căţele trântite sub gard cu răni la picioare şi cu viermi în ele. Cum au zărit-o căţelele, îndată au şi rugat-o ca să le spele rănile şi să le lege picioarele, că i-or prinde şi ele vreun bine odată”.

Dialogul dintre maica bătrână şi fata moşului în povestea ucraineană, la fel şi cel dintre fata moşneagului şi Sfânta Vinere din poveştile moldoveneşti coincide aproape în întregime.

Comparând trei basme (unul ucrainean, altele două publicate de P. Ispirescu şi I. Creangă), C.P. Popovici constată că poruncile pe care le îndeplineşte fata sunt aceleaşi în toate trei basme: balauri, şerpi, nevăstuici, cuhurezi, şopârle, năpârci şi guşteri (la Ispirescu); şerpi, şopârle, broaşte şi fel de fel de jivine (în povestea ucraineană) (47); mulţime de balauri şi tot soiul de jivine mari şi mici (la I. Creangă). Toate jigăniile, câtă frunză şi iarbă, unele mai fioroase şi mai greţoase decât altele (la Sbiera). Şi amănuntele legate de slujba fetei „în fond sunt identice în toate cele trei basme. Diferenţa rezidă doar în durata slujbei. Astfel, fata din povestea ucraineană a servit în casa femeii un an de zile, cea din povestea lui P. Ispirescu „câtva timp”, fata din basmul lui I. Creangă „o singură zi” (48), iar fata din povestea lui Sbiera două duminici.

„Pentru că şi-a însăilat năimeala cum se cuvine, i-a zis Sfânta Duminică: Acum ai împlinit, cât ai avut de şezut la mine, vin-o dară cu mine ca să-ţi plătesc şi eu cumsecade şi apoi o ia de mână şi merge cu dânsa într-o cămară şi-i zice: «Vezi aicea lăzile acestea? Alegeţi din ele una, care ţi-a plăcea mai tare ca s-o aibi de zestre pe când te-i mărita!»”

Tabloul dat are în poveştile comparate mai sus multe puncte de coincidenţă. La fel şi finalul are multe asemănări. Fata din povestea „Fata moşului cea cuminte”, deschizând lada „a găsit acolo mărgăritare, pietre nestemate, mărgele, ie numai de borangic, cu fluturi de aur şi catrinţe de mătase” (49).

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Fata moşului din povestea ucraineană a adus o căruţă plină de bogăţii şi pe deasupra şi o salbă, dăruită de căţeluşă (50).

La I. Creangă „fata… scoate salba şi păharele cele de argint şi le dă tătâne-său, apoi, deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite şi turme de oi ies din ea, încât moşneagul pe loc a întinerit, văzând atâtea bogăţii" (51).

În povestea publicată de I. Sbiera era: „După ce a fost ocolul gata, a scos ea lada în ocol, a aşezat-o în mijlocul lui şi a deschis-o, deodată au ieşit dintr-însa o mulţime de dobitoace de toată mâna şi de tot folosul pentru casa omenească" (52).

În varianta publicată de E.Niculiţă-Voronca fata a adus „vite şir" (53).

Şi în următorul tablou putem constata aceleaşi apropieri. Să urmărim, bunăoară, reacţia babei: „Baba şi fiica-sa pismuiau pe fata moşului" (54). Baba din povestea ucraineană, văzând că fata moşului a adus atâtea bogăţii, cerea zilnic: „Du-o numaidecât şi pe copila mea, unde ai dus-o şi pe a ta!" (55).

La Ion Creangă: „Iar baba a rămas opărită şi nu ştia ce să facă de ciudă" (56).

Răspunsul fetei leneşe atunci când i se cere ajutor îl găsim de asemeni în diferite variante, în formulări aproape identice. Atunci când animalele, pomii cer să „fie grijite", fata răspunde: „Ce? Eu să mă apuc de un lucru ca aista şi să-mi tăvălesc mânuţele mămuţii şi ale tătuţii? Nu! Nu se poate!" Şi a mers mai departe. (57)

La cele trei întâlniri cu mărul, căţeluşa şi pomul fata leneşă răspunde la fel: „Ea le răspunde cu ciudă şi în bătaie de joc: Da cum nu! Că nu mi-oi feşteli eu mânuţile tătucuţei şi a mămucuţei! Multe slugi aţi avut ca mine?" (58)

Formula stereotipică „Nu vreau să-mi murdăresc mâinile mămucuţei şi a tătucuţei" conţine ideea de apartenenţă la un anumit neam, dar îmbinată cu ideea de muncă şi care, de fapt, prevalează.

Nenorocirea acestor fete provine din faptul că ele sunt de neam diferit. Treptat în poveste s-au impus anumite trăsături morale individuale. Fiica vitregă este harnică, generoasă, modestă, iar fiica maşterii este leneşă, rea, lacomă. Prin contrast este redat în poveste atitudinea diametral opusă faţă de muncă a fetei moşneagului şi a fetei babei.

Când fata este alungată de tatăl ei la insistenţa vitregei, ea întâlneşte în faţa ei fiinţe şi obiecte, pe care le ocroteşte, le ajută, le îngrijeşte. Fata curăţă o fântână, un izvor, îngrijeşte un pom, un păr, o grădină, un cuptor, leagă aripa unui corb rănit, slujeşte la Sfânta Vineri sau la Sfânta Duminică. Munca fetei harnice este răsplătită, ea primeşte o ladă cu mari bogăţii.

Fata babei răspunde cu ură, nu vrea să ajute nici cuptorul, nici pomii, ea se poartă rău cu puii Sfintei Vineri, îi „opăreşte" şi se repede să apuce lada cea mai mare şi mai frumoasă. La înapoiere, istovită de foame şi de sete, nu poate bea apă din izvor, nici nu poate mânca mere din pom, fiindcă pomul ridica crengile, iar fântâna nu-i da apă. Când ajunge acasă şi deschide lada, este mâncată împreună cu mamă-sa de balauri îngrozitori.

Analiza acestui subiect de poveste este anevoioasă nu numai din cauza lipsei cercetărilor folcloristice, dar mai ales din cauza studiilor etnografice, privind relaţiile sociale în societatea primitivă. Analiza profundă a acestor relaţii ar uşura înţelegerea esenţei chipului oropsitului şi a subiectelor în care figurează acest personaj.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Povestea prezintă situaţia copilului rămas fără mamă şi este nevoit să trăiască cu mama vitregă. Un astfel de copil oropsit, sărman o duce mult mai greu decât acei care au părinţi. În afara familiei copiii sunt lipsiţi de mijloace de existenţă, de egalitate economică în raport cu alţi membri ai familiei. Mama vitregă, care aparţine acestui neam, pune mai presus interesele ei şi obijduieşte copiii care sunt reprezentanţii neamului bărbatului, care sunt străini pentru familia sa.

Nenorocita, oropsita este ajutată de puteri supranaturale, care îi vin în ajutor şi îi dau cele ce nu le-a putut primi de la familie şi de la neam, gintă. Aceste puteri supranaturale au o atitudine diferită faţă de oameni, în funcţie de meritele lor. Ele îndeplinesc sarcina pe care ar fi cuvenit s-o îndeplinească familia. În variantele poveştii puterile supranaturale ajută oropsiţilor, de care n-are grijă cuvenită mama vitregă. Ele apar ca spirite păzitoare, oferă copilului oropsit ajutor magic. Pe lângă faptul că dăruieşte o grădină cu meri, o fântână cu apă limpede, face prin puterea magică să înverzească şi să se coacă repede merele, să pornească izvoarele.

Povestea conţine nu numai colizia socială, dar şi fenomenul de mitologizare a naturii. Puterea supranaturală figurează în poveste, intervine în relaţiile dintre oameni, ia apărarea celui oropsit şi restabileşte dreptatea. Pentru structura şi conţinutul artistic al poveştii este importantă o trăsătură distinctivă aparte şi anume: principalul constă nu în urmărirea acordării ajutorului magic, dar mai presus de toate cui i se oferă acest ajutor. Poveştile despre cei oropsiţi (se referă în primul rând la „maştera şi fiica vitregă") sunt legate de naraţiunile arhaice despre stăpânii totemi. Totodată ele formează o nouă etapă în dezvoltarea creaţiilor epice folclorice.

Viaţa socială este identificată în unele variante de poveste cu viaţa naturii, însăşi natura este mistificată în direcţia închipuirilor (concepţiilor) religioase primitive.

Tema relaţiilor reciproce ale omului cu natura este o temă de bază a folclorului din perioada gentilică. Paralel cu aceasta se profilează tendinţa de a reflecta conflicte şi relaţii sociale, de a reda soarta celui oropsit din punct de vedere social.

Apariţiile acestor tendinţe sunt organic legate de destrămarea familiei matriarhale şi în general de destrămare a sistemului de gintă. Din acest punct de vedere subiectul se prezintă ca o etapă importantă în dezvoltarea poveştilor. În tablouri aparte, în unele epizoade povestea reflectă lupta dintre familia matriarhală şi cea patriarhală. Aceste elemente ale subiectului, epizoade, redau sentimentul de compătimire faţă de cel oropsit, izgonit, oprimat, părăsit ori alungat din cadrul familiei.

Tema socială se dezvăluie pe larg în poveştile despre fiica vitregă. Chipul copilului vitreg devine în poveste întruchiparea celui oropsit din punct de vedere social.

Subiectul despre fiica vitregă ca şi cele despre nora obijduită de soacră au uneori final etiologic. Copiii sunt prefăcuţi în păsări, animale. Mama vitregă rău se comportă cu copiii, nu-i hrăneşte, dă poruncă să fie duşi în păduri. În felul acesta, în poveşti s-a stabilit o legătură strânsă între chipul fiicei vitrege şi destrămarea gintei matriarhale.

E.M. Meletinski consideră că „poveştile despre sărmanul oropsit constituie cel mai arhaic substrat al «idealizării» nenorocitului".

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

Ele conţin aprecierea pe care o dă poporul inegalităţii sociale şi care apare ca urmare a destrămării societăţii gentilice. Totodată, nenorocitul este un chip folcloric real, legat de viaţă. În folclorul popoarelor aflate pe o treaptă joasă de dezvoltare culturală, chipul nenorocitului constituie nucleul de formare a poveştii fantastice ca specie „şi care se evidenţiază în folclorul din perioada gentilică" (59).

Personajul democratic devine figura centrală a poveştii fantastice. Unele particularităţi estetice ale poveştii se dezvoltă pe baza idealizării eroului oropsit din punct de vedere social. Eroul democratic este purtătorul idealului obştesc, în poveste apare colizia socială. Fericirea eroinei (fetei moşneagului) este un mijloc de realizare a idealului poporului. O categorie estetică importantă a poveştii este subiectul de elementele căruia indisolubil sunt legaţi eroii, iată de ce analiza personajului se cere făcută în strânsă legătură cu subiectul poveştii.

Referinţe bibliografice

1. I.C. Fundescu. *Basme, oraţii, păcălituri şi ghicitori*. Bucureşti, ed. III-a, 1875 (ed. I-a 1867), pp. 118-127.

2. I.S. Sbiera. *Poveşti poporale româneşti*. Cernăuţi, 1886, pp. 208-211.

3. L. Şăineanu. *Basmele române în comparaţie cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor învecinate şi ale tuturor popoarelor romanice.* Ediţie îngrijită de Ruxanda Wiculescu. Prefaţă de Ovidiu Bîrlea, p. 716.

4. E.N. Voronca. *Datinele şi credinţele poporului român, I-III*. Cernăuţi, 1903, pp. 261-263.

5. Ibidem, pp. 593-595.

6. V. Moisiu. *Poveşti din Basarabia.* Culese de V. Moisiu. Chişinău, 1932, pp. 27-30.

7. AF, 1955, inv. 69, f. 159-163. Inf. Gaşpar M., s. Râteni, r-nul Bolotino, col. Cojocaru A.G.; AF, 1955, inv. 68, f. 127-128, inf. Bujor P.S.

8. Ov. Bîrlea. *Poveştile lui Creangă*. Bucureşti, 1967, p.60.

9. E. Cosguin. *Les contes d'Orient et l'Occident*. Paris, 1992, p. 123.

10. Ov. Bîrlea, lucr. cit. , p. 83.

11. *Українські народни казки*. «Молодь». Киів, 1955, стр. 239-247.

12. *Сказки Верховины*. Закарпатские украинские народные сказки.

23. Ibidem, p. 301-305.

24. Сравнительный указатель сюжета. *Восточнославянская сказка*. Составители: Л.Г. Бараг, И.П. Березовский, К.П. Кабашников, Н.В. Новиков. Ленинград, «Наука», 1979, с. 140 – 141

15. *Великорусские сказки в записях*. И.А. Ходякова. Г. Изд. подгот. В.Г. Базанов и О.Б. Алексеева. Отв.ред. В.Г. Базанов. М.-Л., 1964.

16. *Народные сказки, собранные сельскими учителями тульской губернии*. Изд. А.А. Эрленвейна. Ью, 1863, 9.

17. Озаровская О.Э. *Пятиречие*. Л., 1931, 38.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

18. *Сказки и предания Северного края*. Запись и вступит. статья и коментар. И.В. Карауховой. Предисл. Ю.М. Соколова. Л., 1934.

19. *Северные сказки*. Сборник Н.Е. Ончукова. – записи РГО, 1908, т. 33, 10.

20. *Севернорусские сказки в записях А.И. Никифорова*. Изд. подгот. В.Я. Пропп. М., Л., 1961, 63.

21. *Русский фольклор в Литве*. Исследования и публикация Н.К. Митропольской. Вильнюс, 1975, отд. «Сказки», 77, 78.

22. *Народные сказки Воронежской области – современные записи под. Ред. А.И. Кретова*., Воронеж, 1977, (24).

23. Романов Е.Р. *Белорусский сборник*. Вып.III. Витебск, 1887, 95, с. 367-368.

24. Материалы для издания быта и языка русского населения Северо-Западного края собран. и привед. в поряд. П.В. Шейном.

25. A. Ploix. *Le surnaturel doius les contes populaires*. Paris, 1891.

26. P. Saintuves. *Les Contes de Perrault*, p. 139.

27. Ov. Bîrlea. *Poveştile lui Creangă*. Bucureşti, 1978, p. 463.

28. L. Şăineanu. *Basmele române în comparaţie cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor învecinate şi ale tuturor popoarelor romanice.* Ediţie îngrijită de Ruxanda Wiculescu. Prefaţă de Ovidiu Bîrlea.

29. S.Fl. Marian. *Ornitologie*, vol. II, p. 108.

30. L. Şăineanu. *Basmele române în comparaţie cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor învecinate şi ale tuturor popoarelor romanice.* Ediţie îngrijită de Ruxanda Wiculescu. Prefaţă de Ovidiu Bîrlea. p. 468.

31. Ibidem, p. 469.

32. P. Portnoi. *Ion Creangă*. Ed. a II-a, revăzută şi complectată. Chişinău: Cartea moldovenească, 1966, p. 90.

33. Ibidem, p.115.

34. Popovici K.F. *Ion Creangă şi basmul est-slav*. Chişinău: Cartea moldovenească, 1967.

35. А.М. Смирнов-Кутаческий. *Народные сказки о мачехе и падчерице*. Докторская диссертация. М., 1944 (в отделе рукописей ТПБ им. Ленина.)

36. Е.Н. Елеонская. *Сказки о Василисе прекрасной* («Этнографическое обозрение», 1906, N. 3-4); Е.Н. Елеонская. *Некоторые замечания о русских народных сказках (о Косоручке)*. «Этнографическое обозрение», 1908.

37. Р.М. Волков. *Сказка. Сюжеты невинногонимой*. Одесса, 1924.

38. Е.М. Мелетинский. *Герой волшебной сказки. Происхождение образа*. М., 1958. Vezi capitolul: Образ гонимой падчерицы в волшебной сказке.

39. Ibidem, с. 176.

40. Ibidem, с. 186.

41. P. Ştefănucă. *Folclor din Valea Nistrului de jos*, p. 150.

42. Е.М. Мелетинский. *Герой волшебной сказки*, с. 182.

43. E. Niculiţă-Voronca. *Datinele*. p. 593.

44. *Українскі народні сказки*, «Молодь», Київ, 1955, с. 245.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)

45. Ion Creangă. *Opere*, p. 156.
46. *Українскі народні сказки*, с. 241.
47. Ibidem, p. 176.
48. C. Popovici. *I. Creangă şi basmul est-slav*, Chişinău: Cartea. moldovenească, 1967. p. 178-179.
49. *A fost odată ca niciodată.* Basme şi poveşti. Bucureşti, 1955. p. 74.
50. *Українскі народні сказки*, «Молодь», Київ, 1955. с. 244.
51. Ion Creangă. *Opere*, p. 156.
52. I. Sbiera. *Poveşti poporale româneşti*. Cernăuţi, 1886, p. 275.
53. E.N. Voronca. *Datinele şi credinţele poporului român, I-III*. Cernăuţi, 1903. p. 594.
54. *A fost odată ca niciodată*. p. 74.
55. *Українскі народні сказки*. «Молодь», Київ, 1955, с. 244.
56. Ion Creangă, tot acolo, p. 158.
57. I. Sbiera, *Poveşti poporale româneşti*. Cernăuţi, 1886. p. 276.
58. Ion Creangă, *Opere*. p. 159.
59. Е.М. Мелетинский. *Герой волшебной сказки. Происхождение образа*. М., 1958, с. 23.

BDD-A28167 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 09:10:43 UTC)